

Psicoanàlisi i... **filosofia**

Art

Biologia

Educació

Antropologia

Sociologia

Psicologia

Salut mental

filosofia

Joan Codevich
(2005), **LETRES**
M^a 15. pp.20-27

Començaments de filosofia

RAMON LLULL

A cura de

Fernando Domínguez

amb la col·laboració

d'Eugènia Gisbert

Publicacions Abadia

Montserrat

16 x 23,5 cm. 194 pàgs.

Rústica

18,00 € - Ref. 104180.1

Introduccions a la doctrina de la ciència

J. G. FICHTE

A cura de Salvi Turró

Edicions 62 - 11,5 x 18,5

cm. 320 pàgs. Rústica

15,00 € - Ref. 105340.1

L'art de tenir sempre raó

ARTHUR

SCHOPENHAUER

Editorial Empúries

13 x 19,5 cm.

11,50 € - Ref. 105542.1

Foucault vist per Foucault

La filosofia com a activitat i lustrada

MICHEL FOUCAULT

Edició a cura de Josep

A. Bermúdez

Ed. Bromera - 13 x 20,5 cm.

286 pàgs. Rústica

16,00 € - Ref. 103785.1

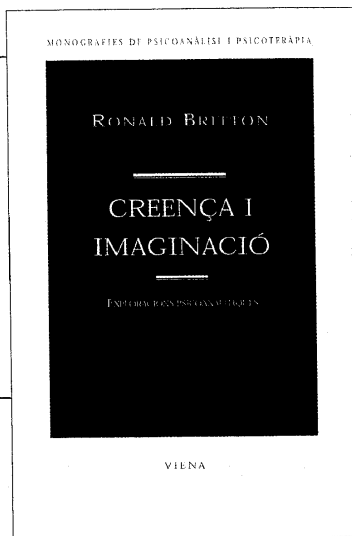
Malgrat l'amplitud dels seus coneixements, Freud no va mostrar interès a integrar la filosofia a la psicoanàlisi, ja que ell es va esforçar, durant tota la seva vida, a mostrar que la disciplina per ell creada pertanyia al bloc de les ciències empíriconaturals, i jutjava que la introducció del pensament filosòfic aniria en un sentit contrari a aquest intent. Heinz Hartmann, però, un dels més grans continuadors de la seva obra, posseïa una important cultura en filosofia i ciències socials —entre altres mestres, havia estudiat amb Max Weber— i va recolzar-s'hi per desenvolupar l'escola psicoanalítica anomenada «Psicologia del Jo», com a continuadora fidel del pensament freudià, que durant moltes dècades va dominar l'anàlisi dels EUA, amb la natural influència sobre d'altres països. També cal destacar, en les relacions entre psicoanàlisi i filosofia, l'obra del filòsof francès Paul Ricoeur, que va intentar una interpretació de la cultura a través de la psicoanàlisi freudiana. Per ell, la metapsicologia psicoanalítica pot ser considerada l'instrument apte per a una ascési del jo, que resta despullat de les il·lusions de la consciència immediata.

L'autor que sí que va construir la seva teoria psicoanalítica a partir d'un determinat corrent filosòfic, al qual ell va afegir abundants idees tretes de l'antropologia, la lingüística i les matemàtiques, és Jacques Lacan (1901-1981), l'obra del qual ha incidit fortament en la psicoanàlisi, que va crear la seva pròpia escola, habitualment denominada «Escola Lacaniana». Lacan parteix del corrent filosòfic que, pel fet de basar-se en el concepte d'estructures psíquiques, es coneix amb el nom d'*estructuralisme*. Les teories de Lacan han conquerit nombrosos adeptes en molts països, i han contribuït a divulgar les idees psicoanalítiques en el món de la cultura i els mitjans de comunicació. Penso que no es pot entendre Lacan, autor en si mateix extraordinàriament obscur i de complexa comprensió, sense tenir en compte l'estructuralisme, orientació filosòfica que Lacan ha introduït de ple en la teoria psicoanalítica en afirmar, taxativament, que l'inconscient està estructurat com un llenguatge.

En essència, podem dir que una estructura és el conjunt de lleis que regulen i expliquen la manera com estan relacionats entre si els diversos elements (ja siguin físics, psicològics, matemàtics, jurídics, biològics, socials, etc.) que componen un determinat àmbit d'objectes o ens. L'elaboració filosòfica del concepte d'estructura, que és el que pròpiament es coneix amb el nom d'estructuralisme, es deu a autors com Lévi-Strauss, Foucault, Althusser i el mateix Lacan. L'estructuralisme va néixer i va agafar la seva esplendor a França en el decenni dels 50, en gran part com a reacció contra l'existencialisme de

J.-P. Sartre, que, en aquells moments, dominava tota la cultura francesa i que proclamava la llibertat de l'home, al mateix temps que la seva absurditat. L'estructuralisme no és una teoria unitària ni de bon tros. No hi ha una teoria estructuralista, sinó que aquesta es caracteritza per un ventall d'opinions i proposicions, molt separades entre si mateixes, però que comparteixen un punt comú. Aquest punt és el d'anar en contra d'allò que sempre ha estat propi de la filosofia occidental des de Sòcrates i Plató: la concepció de l'home com a ésser lliure que crea el seu propi destí, de la humanitat com a constructora de la seva història, del sentit d'aquesta, de la responsabilitat del jo, etc. L'estructuralisme substitueix aquestes presumptes capacitats de l'home —podem dir del jo, des d'un llenguatge més proper a la psicoanàlisi— per unes estructures inconscients, omnipresents i determinants que devoren el jo i converteixen en pures fantasies ingènues, sense cap base, les creences en les pròpies autodeterminació, llibertat i creativitat. Per a l'estructuralisme, els éssers humans estan totalment regits per estructures que en dirigeixen el destí, sense cap intervenció per part d'ells. El que sempre s'ha entès en la cultura occidental com l'essència de la humanitat desapareix com emportat per una ventada. Aquesta situació la reflecteix bé Lévi-Strauss en afirmar que les ciències humanes tan sols seran de veritat ciències quan deixin de ser humanes. I és per això que s'ha pogut dir que, si per a Nietzsche Déu ha mort, per a l'estructuralisme el qui ha mort és l'home. Per a l'estructuralisme la història no té cap sentit, ni cap finalitat, ni es desenvolupa d'una manera continuada i progressiva, ja que és dirigida per estructures inconscients, i no per desigs i objectius intencionals dels homes. L'estructuralisme pretén copsar les regles que, establertes de manera inapel·lable en l'esperit humà, determinen el funcionament mental de l'home i les configuracions socials, i, amb això, mitjançant la lingüística, l'estudi dels mites i de les regles de parentiu, etc., pretén posar ordre en un caos de dades aparentment arbitrari. El Maig del 68 va significar el començament del declivi de l'estructuralisme, quan no les estructures, sinó els homes i les dones varen sortir al carrer per reclamar el dret a construir llur propi destí, allò que precisament els negava l'estructuralisme.

Es, doncs, en el si d'aquesta orientació, de la qual acabo de donar una breu ressenya —enganyosa, perquè pot reflectir una doctrina unitària que en veritat no existeix—, on s'ha de comprendre Lacan i la primera gran irrupció de la filosofia, especialment en el seu vessant d'estructuralisme, en la psicoanàlisi. M'atreveixo a dir que les aportacions de Lacan vénen fonamentalment anunciades en la seva afir-

Creença i imaginació

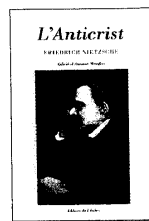
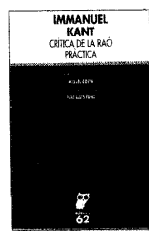
RONALD BRITTON
Monografies de Psicoanàlisi i Psicoteràpia
13,5 x 20,5 cm. 260 pàgs. Rústica amb solapes
19,80 € - Ref. 105828.1

Britton ens planteja diversos interrogants: quina és la relació entre creença i coneixement? Quin lloc ocupa la imaginació en el pensament? Les fantasies es viuen com a fets o com a possibilitats? Com es relacionen entre si les nocions d'objectivitat i de subjectivitat?

Si bé la temàtica nuclear del llibre se centra en la investigació clínica i en les maneres en què creença i imaginació s'expressen i s'eluciden en la relació terapèutica, l'autor també fa una excursió per la literatura en quatre capítols del llibre, i hi estudia diversos aspectes de l'obra i la vida de Wordsworth, Rilke, Milton i Blake. Més que una digressió, és una consulta als textos i a la vicissitud biogràfica d'aquests creadors que li permet verificar l'extraordinària intuïció d'alguns dels autors estudiats pel que fa a la transcendència de les primeres relacions de l'infant amb la mare, molts anys abans que la psicoanàlisi ho confirmés en la seva investigació clínica.

Però el més atractiu en aquesta aproximació als poetes és el debat dels problemes que la creença, la imaginació i la realitat plantegen.

Aquest estudi del funcionalisme psíquic i el seu abordatge multifocal haurà d'interessar no sols als professionals de la salut mental sinó també al filòsof, al crític literari, a l'antropòleg i a tota persona sensible aprofundir en les pròpies emocions.

mació *prínceps* que abans he esmentat, aquella segons la qual l'inconscient està estructurat com un llenguatge, ja que, des d'aquesta perspectiva —i en això concorda amb Heidegger, i Derrida—, l'home no posseeix un llenguatge, sinó que és posseït per aquest, que és una estructura que el dirigeix sense que hi pugui fer res. «El subjecte és parlat per l'Altre», diu Lacan. El subjecte, en la mesura que ho és, no existeix més que en i pel discurs de l'Altre. Per Lacan l'inconscient no és, com per Freud —malgrat que ell reclama que el seu pensament és un retorn al Freud originari—, la seu dels instints, sinó el lloc privilegiat de la paraula. Per consegüent, diu Lacan, si l'allò funciona com un llenguatge estructurat, la lingüística ens ha de servir de guia. L'home neix, segons aquesta idea, en un univers de llenguatge, en un univers que parla. El sol fet de ser anomenat l'introdueix en el sistema lingüístic, i aquest sistema el transforma en un significat per als altres subjectes. I per això té sentit radical l'afirmació de Lacan: «El subjecte és parlat per l'Altre». Estem alienats pel llenguatge, ja que en som l'efecte. Per Lacan les pulsions no són corporals, sinó que són promogudes des de fora, i depenen del desig de l'Altre. El concepte de desig és central en la teoria de Freud, però Lacan tracta de precisar aquest concepte i el posa en relació amb la demanda que, segons ell, és, abans que res, una demanda d'amor. Quant a la tècnica, Lacan creu que hem d'arribar a l'inconscient a través de l'estudi del llenguatge, en especial dels processos metafòrics (substitució d'un significat per un altre sobre la base d'una similitud) i metonímics (substitució sobre la base d'una contigüitat) que donen lloc als símptomes, lapsus lingüístics, somnis, actes fallats, etc. No puc anar més enllà d'aquestes esquemàtiques pinzellades, que han de ser enteses com una petita mostra de les vinculacions de la psicoanàlisi i la filosofia, no sols a través de l'estructuralisme, sinó també sota el guiatge d'altres filòsofs que van influir pregonament en Lacan com ara Hegel i Heidegger.

A partir de la dècada dels vuitanta, no ja un analista en particular, sinó molts d'ells, estimulats pel que solem anomenar pensament postmodern, van introduir, amb empena, la filosofia en el cor mateix de la psicoanàlisi. A diferència del que hem vist en parlar de l'estructuralisme, el pensament postmodern, que es nodreix en gran part del postestructuralisme, procedeix a una absoluta revalidació del subjecte i de la

IMMANUEL KANT Crítica de la raó pràctica

Traducció: M. Costa
Edició a cura de Pere Lluís Font
Ed. 62 - 11,5 x 18,5 cm.
240 pàgs. Rústica
17,50 € - Ref. 104626.1

Crítica de la facultat de jutjar

Edició a cura de
Jèssica Jaques Pi
Edicions 62 - 11,5 x 18,5 cm.
592 pàgs. Rústica
27,00 € - Ref. 105341.1

L'Anticrist

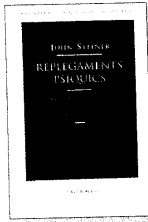
FRIEDRICH NIETZSCHE
Traducció: Marc Jiménez Buzzi
Edició d'Antonio Morillas
Llibres de l'Index
14 x 22 cm. 318 pàgs.
Rústica amb solapes
12,50 € - Ref. 104909.1

JOSEP MARIA TERRICABRAS

Atreix-te a pensar: la utilitat del pensament rigorós en la vida quotidiana
Ed. La Campana
12,00 € - Ref. 102826.1

Pensem-hi un minut

Ed. Portic - 12,5 x 14 cm.
126 pàgs. Rústica
7,00 € - Ref. 105054.1

Replegaments psíquics

JOHN STEINER
Monografies de
Psicoanàlisi i Psicoteràpia
13,5 x 20,5 cm. 254 pàgs.
Rústica
16,56 € - Ref. 103676.1

Amb aquest títol s'engloben diferents formes de sofriment psíquic que porten l'individu a organitzar-se defensivament a fi d'evitar els conflictes i les angories, implícites en tota vida de relació.

Els fets immaterials

ROBERT CAPER
Monografies de
Psicoanàlisi i Psicoteràpia
13,5 x 20,5 cm. 254 pàgs.
Rústica
17,95 € - Ref. 103672.1

Ens ensenya com els estudis de Melanie Klein sobre la sexualitat, l'agressió, la fantasia inconscient i la identificació dels infants amplien i corregeixen les teories de Freud sobre el desenvolupament primerenc del superjò i els estadis inicials del complex d'Edip.

Diari d'un bebè Tot allò que l'infant veu, sent i experimenta

DANIEL N. STERN.
Traducció: Pere Folch
Monografies de Psicoanàlisi
i Psicoteràpia - 14 x 22 cm.
162 pàgs. Rústica
14,16 € - Ref. 103509.1

Retrat original i singular de la vida interior d'un nadó, escrit amb el mínim de tecnicismes i amb un estil que va des de la descripció més rigorosa dels fets fins a la intuïció poètica.

seva llibertat enfront de l'autoritat i de suposades veritats universals. La dialèctica modernitat/postmodernitat, que dona un to característic a la nostra època, ha colpejat molt fortament la psicoanàlisi i ha provocat l'esclat de noves orientacions i revisions de conceptes, tant en la teoria com en la tècnica. Pel que fa referència a la psicoanàlisi, crec que la influència del pensament postmodern deriva de tres esferes en què aquest es desenvolupa. Una és l'esfera estètica, que concerneix principalment a la naturalesa de la representació. Una altra esfera que batega en el desenvolupament del joc modernitat/postmodernitat és la que se centra en la filosofia i la cultura en general. La tercera esfera és la que es refereix als aspectes més personals i socials del món actual i la manera com, en aquesta dialèctica, queden afectats el *self* dels subjectes i les relacions interpersonals. Atès que la psicoanàlisi i el pensament postmodern es preocupen de la subjectivitat humana, és fàcil comprendre que l'un i l'altra s'entrellacen en molts punts. Específicament, en la psicoanàlisi el pensament postmodern promou la recerca i el coneixement de la pròpia subjectivitat, precisament a través de la relació intersubjectiva analitzat/analista, com un dels objectius bàsics per conquerir.

El pensament postmodern radical o escèptic, incitat per filòsofs com Nietzsche i Heidegger, subratlla el cantó fosc de la humanitat, la mort del subjecte, la desaparició de l'autor del text, la inexistència de la veritat o la impossibilitat de trobar-la i el caràcter destructiu del pensament modern. Però existeix també un pensament postmodern afirmatiu, el qual ajunta, a les crítiques contra els excessos del neopositivisme lògic i de la modernitat en general, l'aspiració de la ciència

com una empresa social en recerca de la veritat, d'una veritat que pot ésser avaluada pragmàticament, malgrat que sabem que mai no hi podem accedir totalment. Els filòsofs Gianni Vattimo i Richard Rorty, especialment a través de llur concepció del «gir lingüístic», poden ser considerats com figures representatives d'aquest vessant del pensament postmodern, que és el que, en la meua opinió, ha penetrat amb gran força en la psicoanàlisi. Altres filòsofs actuals que s'han obert camí en la psicoanàlisi del present són Donald Davidson i Hans George Gadamer. El primer ha aportat a la psicoanàlisi les seves reflexions sobre la veritat, així com la discussió de les raons com a causes de l'acció. El segon ha contribuït mitjançant la seva perspectiva hermenèutica, la qual es proposa facilitar la comprensió intersubjectiva i la comunicació, per a superar els obstacles imposats al nostre llenguatge pels gir tècnics i científics.

Aquestes orientacions filosòfiques que acabo d'esmentar han donat lloc, a partir dels darrers decennis del segle xx, a nous corrents i escoles del pensament psicoanalític, com són la psicoanàlisi relacional, la teoria de la interacció, la psicologia de dues persones, l'intersubjectivisme, etc. El que és bàsic i comú en aquestes orientacions és que l'objecte d'estudi de la psicoanàlisi ha deixat de ser la ment de l'analitzat, concebut com un subjecte aïllat portador d'una realitat psíquica que l'analista observa, reconeix i interpreta, per passar a ser el camp intersubjectiu format per la conjunció de la subjectivitat de l'analitzat i la de l'analista, la qual crea una nova realitat que no existia abans de la trobada ■■

Joan Coderch
Metge psicoanalista

Més enllà del principi de plaer

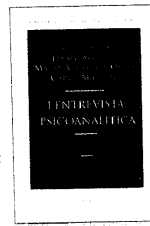
SIGMUND FREUD
Compilació i traducció:
Pere Folch
Monografies de Psicoanàlisi i
Psicoteràpia
14,5 x 21 cm. 182 pàgs. Cartoné
10,23 € - Ref. 103510.1

Des que el 1920 Freud escrivia *Més enllà del principi de plaer*, la teoria i la tècnica psicoanalítiques no han parat d'evolucionar. Si tants passatges de l'obra freudiana són objecte d'aquests retorns i revisions, hom pot dir que molts dels de *Més enllà del principi de plaer* són els que han ocasionat més reflexió, debat i consulta.

Psicopatologia psicoanalítica El model Freud- Abraham

JORDI FREIXAS
Ed. Columna
13,5 x 20,5 cm.
582 pàgs. Rústica
22,09 € - Ref. 104306.1

L'entrevista psicoanalítica Una investigació empírica

Edició a cura de Jaume Aguilà,
Maria Victòria Oliva i Carla Marzani
Ed. Columna - 13,5 x 20,5 cm. 264 pàgs.
Rústica
10,21 € - Ref. 104019.1